

Gezondheidsvaardigheden; uitdagingen en interventies in de zorg

Jany Rademakers

Nivel – Utrecht

CAPHRI, Maastricht University - Maastricht

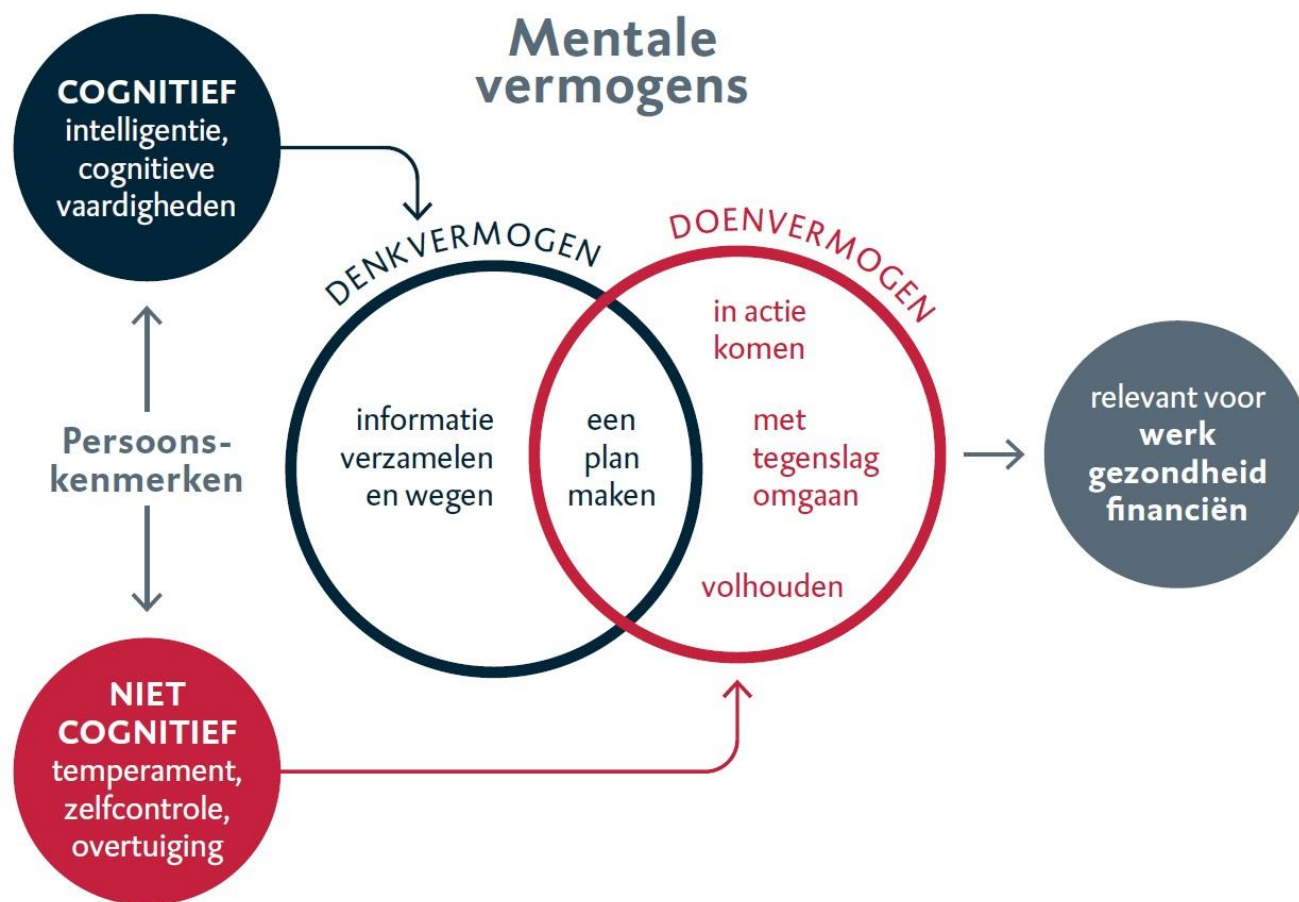
Gezondheidsvaardigheden

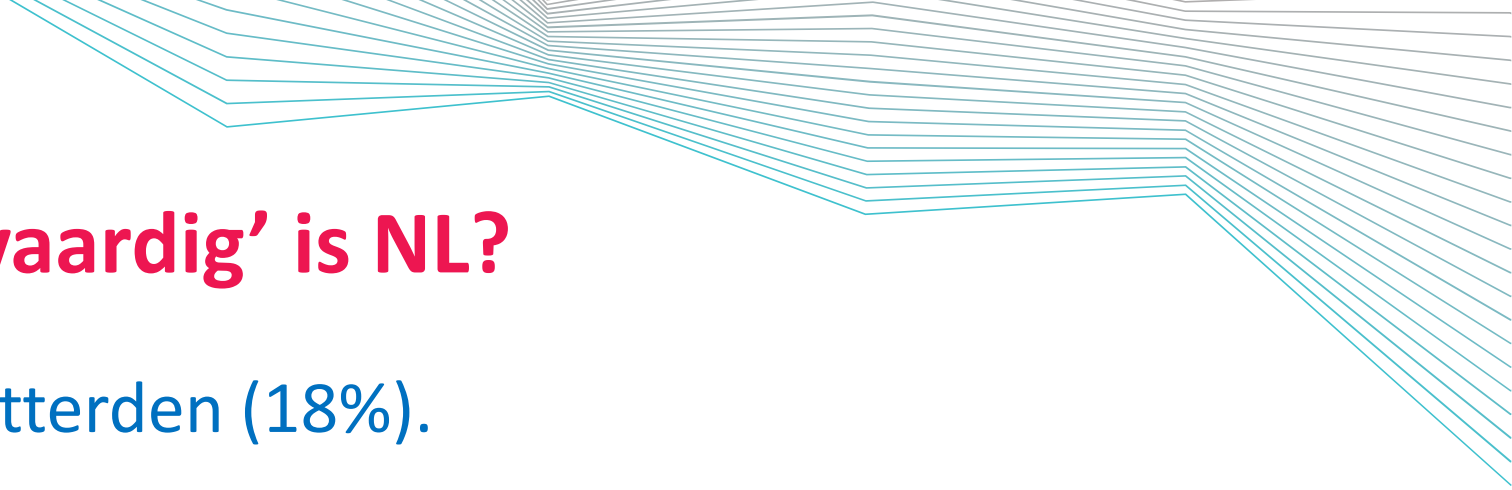
= vermogen van individuen om **informatie over gezondheid te verkrijgen, begrijpen en te kunnen toepassen** bij het nemen van beslissingen over gezondheid, ziekte en zorg

- **Functionele vaardigheden** (lezen, schrijven en rekenen) - *Laaggeletterdheid*
- **Cognitieve vaardigheden** (kennis en informatieverwerking) – *Health literacy*
- **Psychologische en sociale vaardigheden** (motivatie, zelfvertrouwen, eigen effectiviteit)

‘Weten is nog geen doen’ (Rapport WRR april 2017)

Hoe 'gezondheidsvaardig' is NL?

- **2,5 miljoen** laaggeletterden (18%).
- **Ruim drie op de tien** Nederlanders (36%) heeft problemen met het vinden, begrijpen, beoordelen en/of toepassen van informatie.
- **Eén op de twee** Nederlanders (48%) heeft moeite met eigen regie over gezondheid, ziekte en zorg.

- Beperkte gezondheidsvaardigheden komen dus veel voor
- Hebben een grote impact op:

- **Toegang** tot zorg
- Rol die patiënt / cliënt **zelf** kan spelen
- **Uitkomsten** van de zorg
- **Ervaringen** van patiënten / cliënten

Ondersteuning op maat noodzakelijk

Echter:

- Systematische aandacht ontbreekt
- Te veel standaard zorg ('One size fits all')
- Het ontbreekt zorgverleners aan concrete handvatten

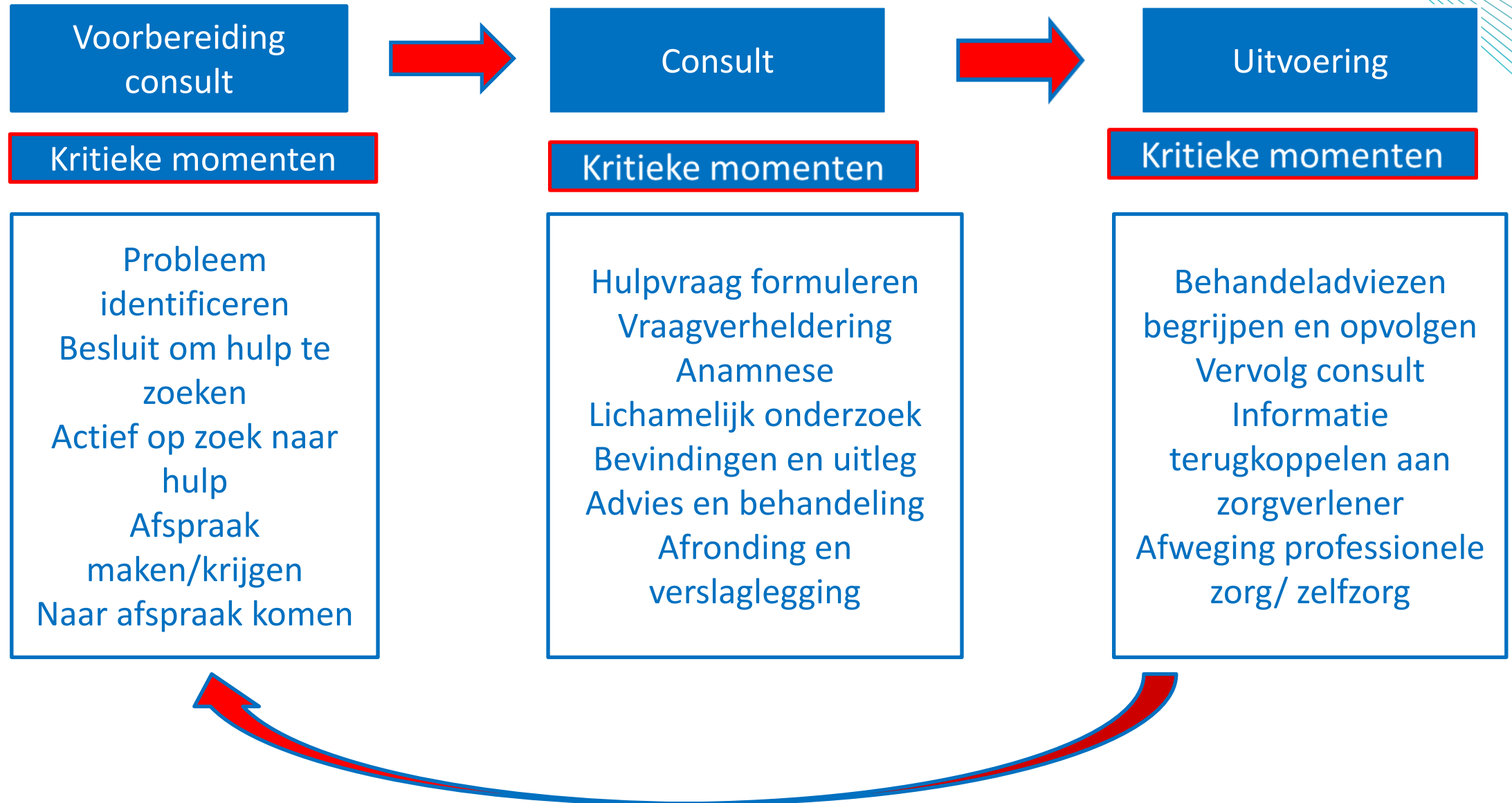
Uitdagingen van zorgverleners met deze doelgroep

(Murugesu, Heijmans, Fransen, Rademakers 2018)

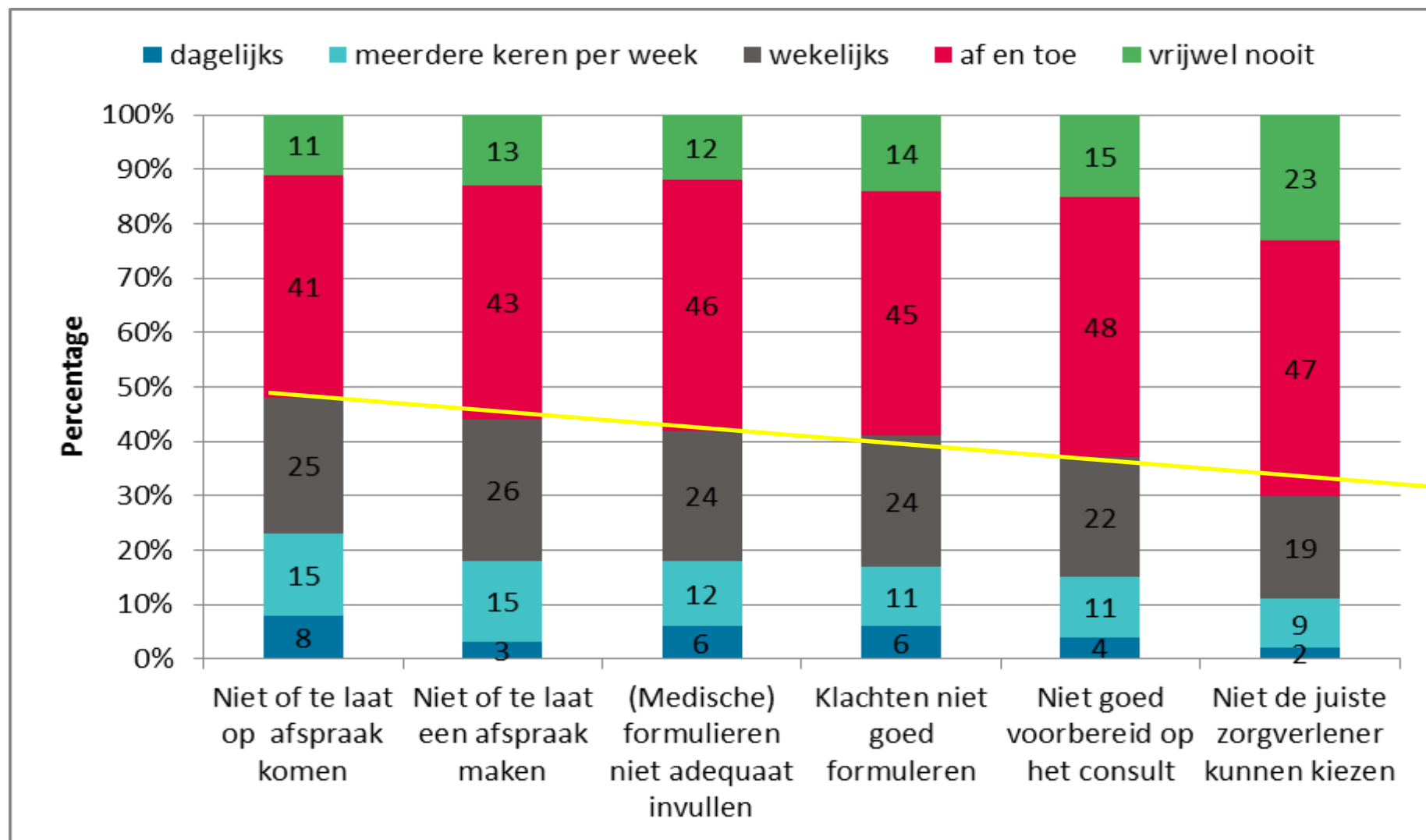
Onderzoeksmethode:

- Quick scan **literatuur** en desk-research
- **Enquête** onder zorgverleners (n=396) – 1^e lijn en ziekenhuizen
- Verdiepende **interviews** met zorgverleners (n=7)
- **Focusgroep** met mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden (n=9)

Zorgpad binnen de (curatieve) zorg

Uitdagingen zorgverleners – vóór het consult

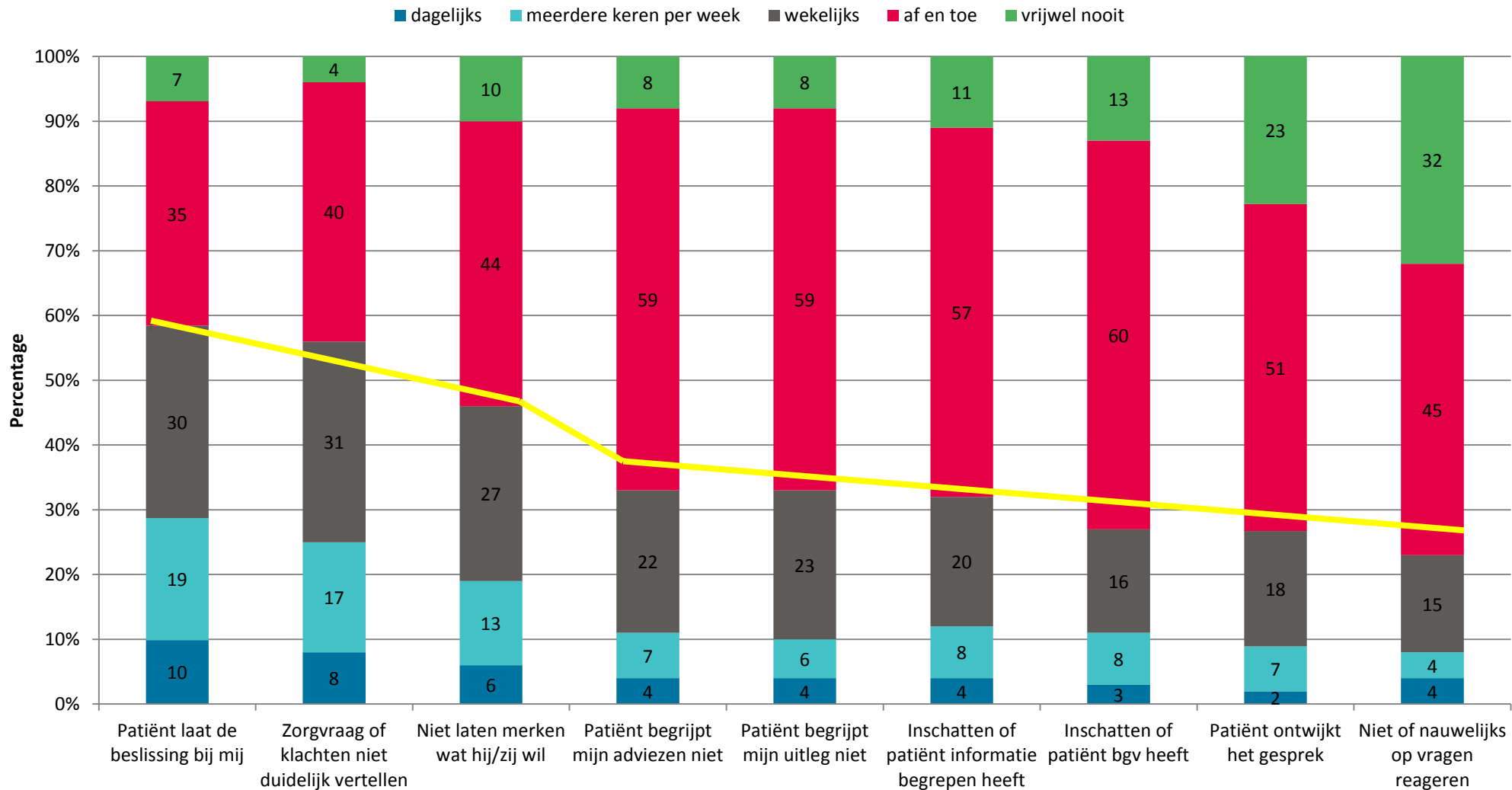

Uitdagingen zorgverleners – tijdens het consult (I)

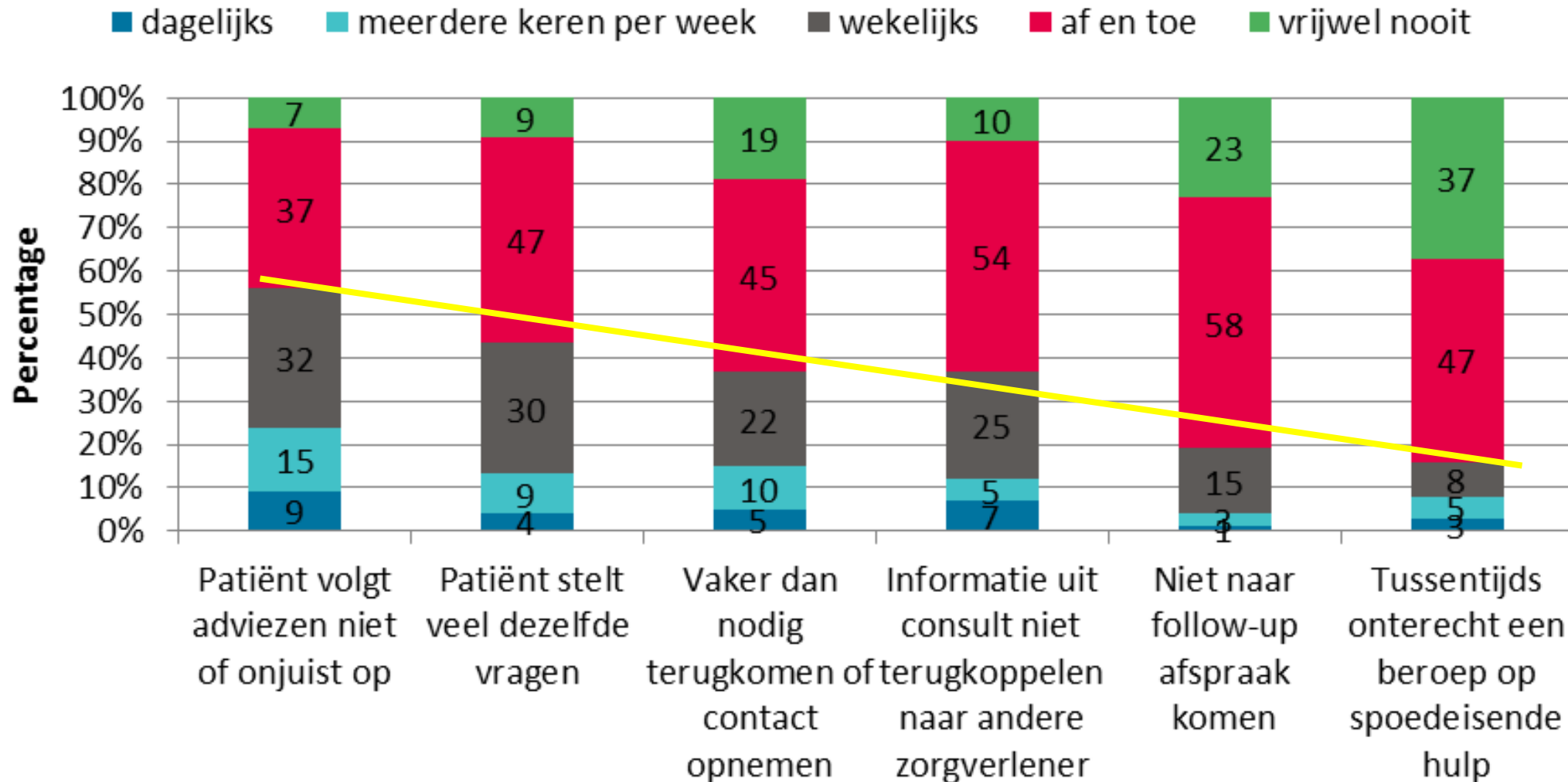
Hoe herken ik iemand met beperkte gezondheidsvaardigheden?

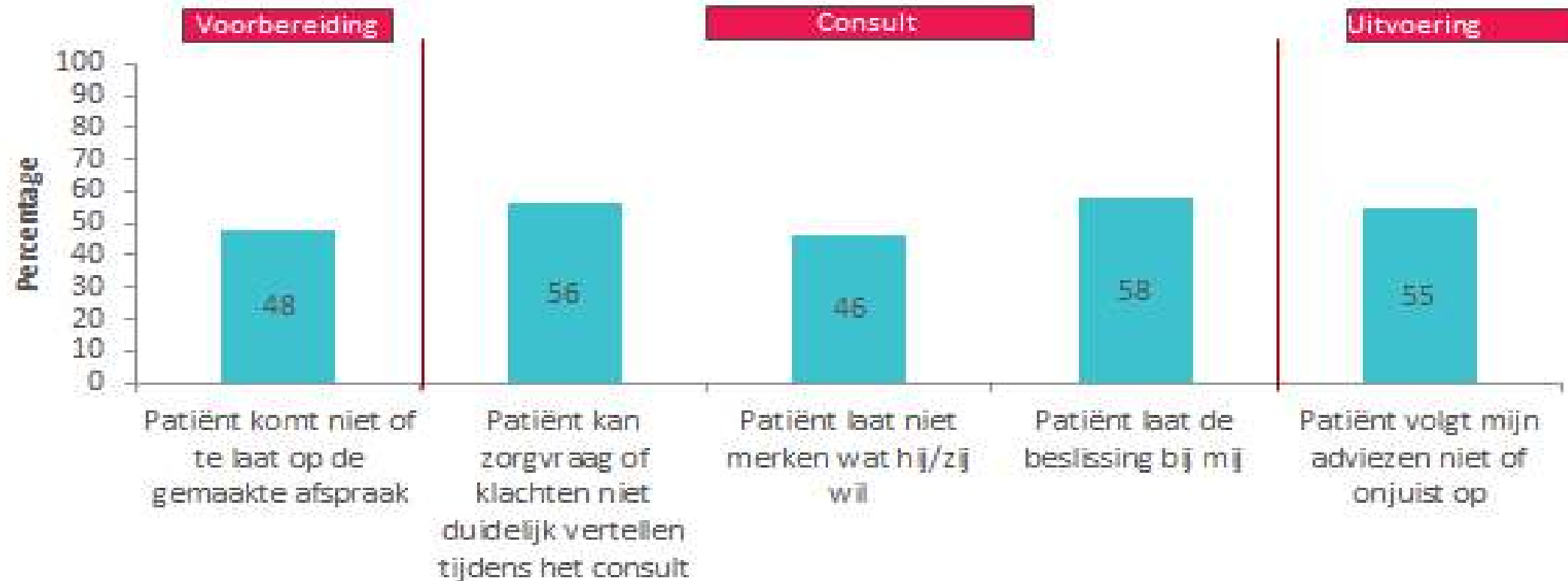
Uitdagingen zorgverleners – tijdens het consult (II)

Uitdagingen zorgverleners – na het consult

Top 5 uitdagingen (wekelijks tot dagelijks)

Zorg en informatievoorziening op maat?

- 41% zorgverleners stemt communicatie **niet** specifiek af
- 50% zorgverleners stemt informatie (schriftelijk, mondeling, online) **niet** specifiek af

Redenen

- Geen tijd
- Onbekendheid met beperkte gezondheidsvaardigheden
- Men voelt zich niet persoonlijk verantwoordelijk
- Men ziet het probleem niet
- Men is niet op de hoogte van methoden en hulpmiddelen
- Geschikte methoden en hulpmiddelen ontbreken
- Men weet niet hoe / vindt het te ingewikkeld

Mate waarin hulpmiddelen worden ingezet bij uitdagingen

Uitdaging	%
Ondersteunen in het maken en onthouden van een afspraak	76
Nagaan of patiënt de informatie begrepen heeft	66
Samen met patiënt beslissen over behandelopties	57
Communicatie en informatie afstemmen	54
Motiveren tot het plannen van gedragsverandering	53

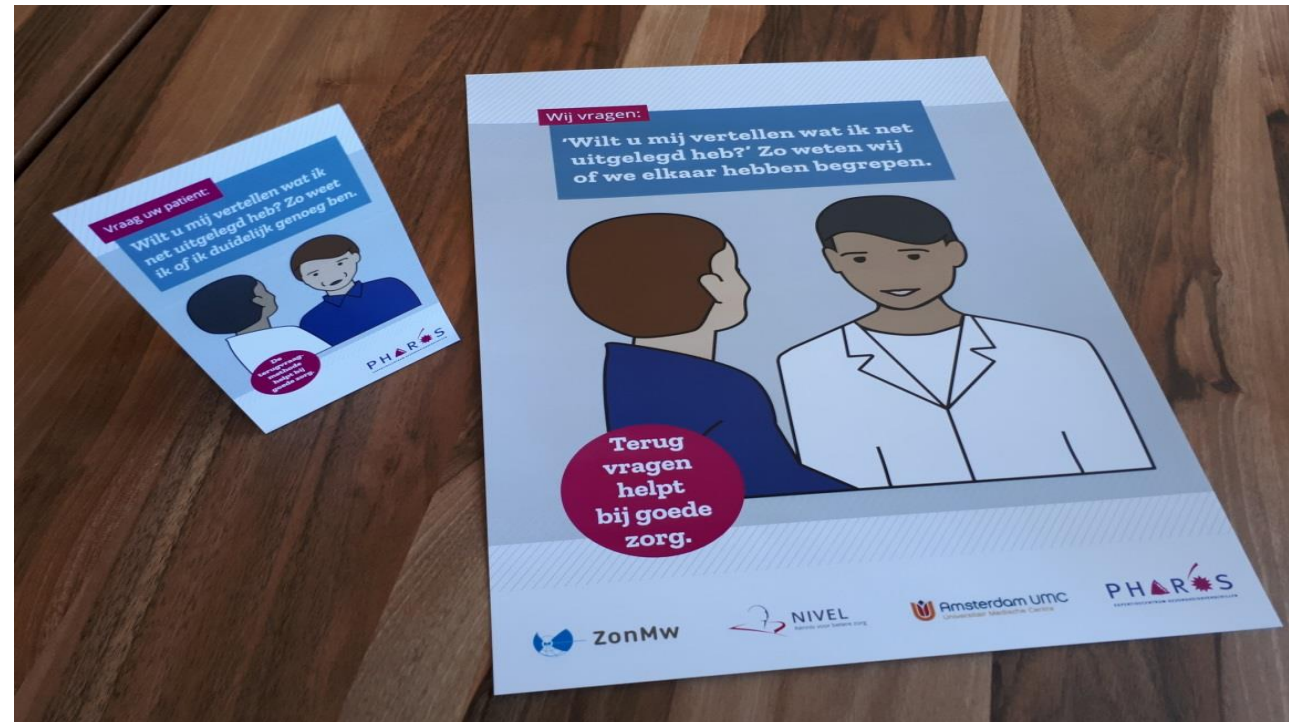
Meest aanbevolen methoden en hulpmiddelen onder gebruikers

Aanbevolen methoden / hulpmiddelen aan andere zorgverleners

1. Terugvraagmethode ('teach back')
2. Visuele hulpmiddelen
3. Tijd nemen
4. Iemand meebrengen en naasten betrekken
bij de zorg
5. Eenvoudig taalgebruik

Voorbeeld van een hulpmiddel bij terugvraagmethode

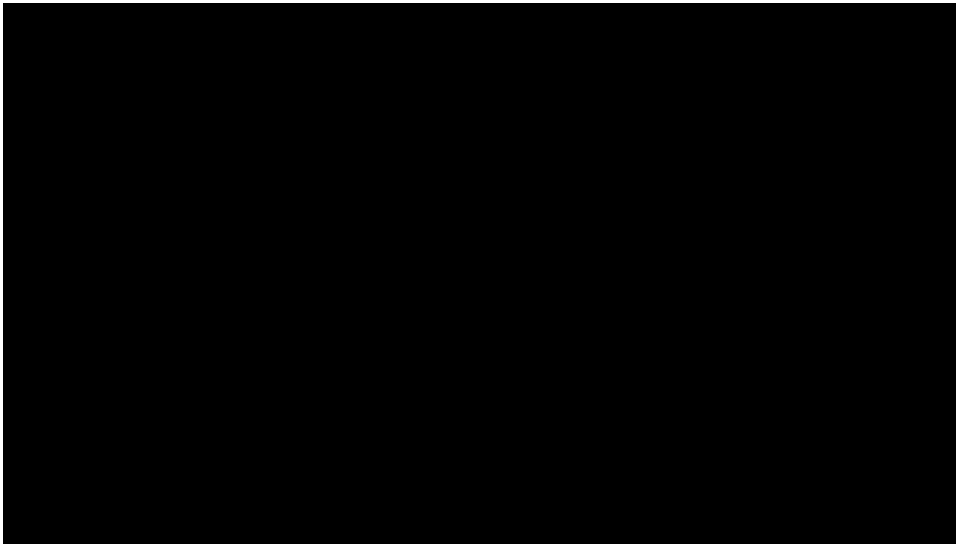
- 'Tentkaart' op bureau en wachtkamerposter
- Training met rollenspel

Een taalambassadeur over de terugvraagmethode (teach back)

Dicky Gingnagel leerde lezen toen hij 30 was

- https://www.youtube.com/watch?v=Dx_2do5_Uwk

Visuele hulpmiddelen

(Stichting Pharos, www.pharos.nl)

- **Begrijp je lichaam**
 - Hart en bloedvaten
 - Luchtwegen
 - Maag- en darmstelsel
 - Diabetes
 - Seksualiteit en voortplanting

Eenvoudige informatie

- Checklist **toegankelijke informatie**
- Richtlijnen voor **eenvoudige taal**
- **Kijksluiter**

Take home messages

- Ruim één op de drie Nederlanders heeft **beperkte gezondheidsvaardigheden**
- Ondersteuning is nodig in **verschillende fasen van het zorgproces**.
- Er zijn diverse hulpmiddelen en methodieken, waaronder **de terugvraagmethode**

Meer informatie over hulpmiddelen en methodieken:

- Website www.gezondheidsvaardigheden.nl (Alliantie Gezondheidsvaardigheden)
- Website www.nivel.nl/publicaties
 - Heijmans, M., Zwikker, H., Heide, I. van der, Rademakers, J. **NIVEL Kennisvraag 2016: Zorg op maat. Hoe kunnen we de zorg beter laten aansluiten bij mensen met lage gezondheidsvaardigheden?**
 - Murugesu, L., Heijmans, M., Fransen, M., Rademakers, J. **Beter omgaan met beperkte gezondheidsvaardigheden in de curatieve zorg; kennis, methoden, tools (2018)**

Bedankt voor uw aandacht!